

Dr Bogdan Mucha

Zmiany w polskim prawie spadkowym: zapis windykacyjny (2)

Jak już wcześniej pisałem końcem lata bieżącego roku wejdą w życie przepisy prawa spadkowego umożliwiające przekazanie spadkobiercom konkretnych rzeczy ruchomych, nieruchomości, czy nawet całych przedsiębiorstw. Na tle obecnego stanu prawnego jest to niemożliwe, albowiem można spadkobierców jedynie zobowiązać, zaś co oni zrobią po śmierci spadkodawcy, to już całkiem inna sprawa. Bardzo często trzeba prowadzić wieloletnie procesy sądowe, żeby zrealizować wolę testatora.

W celu ułatwienia dziedziczenia konkretnych rzeczy polski ustawodawca wprowadził zupełnie nową instytucję zapisu windykacyjnego (art. 981.1 kodeksu cywilnego). Takiego zapisu będzie można dokonać wyłącznie w testamencie notarialnym, sporządzonym przed notariuszem, w którym spadkodawca postanowi, że oznaczona osoba nabywa przedmiot zapisu z chwilą otwarcia spadku, czyli śmierci testatora. Bezskuteczny będzie taki zapis umieszczony na przykład w testamencie własnoręcznym (holograficznym), chociaż są głosy w doktrynie, ażeby w drodze interpretacji prawnej taki zapis potraktować jako zwykły, a więc wywołujący skutki wyłącznie zobowiązaniowe. Zapis windykacyjny będzie także nieważny, jeśli jego przedmiot w chwili otwarcia spadku nie należał do spadkodawcy lub gdy był on zobowiązany do jego zbycia. Co może być przedmiotem zapisu? W drodze zapisu windykacyjnego można przekazać rzeczy ruchome (np. meble, samochód itp.), wszelkie zbywalne prawa majątkowe (np. własność nieruchomości itp.), przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolne, a także można ustanowić na rzecz zapisobiercy użytkowania lub służebności (np. dożywotnią służebność zamieszkania). Zastrzeżenie warunku lub terminu przy ustanawianiu zapisu traktuje się za nieistniejące.

Osoby, na których rzecz ustanowiono zapisy windykacyjne muszą się liczyć z niekorzystnymi obowiązkami. Bliscy spadkodawcy mogą bowiem zwrócić się do nich o wypłatę zachowku, a więc przy pomocy zapisu nie będzie można omijać przepisów i uniemożliwiać bliskiej rodzinie dochodzenie swoich praw do spadku. Warto w tym miejscu dodać, iż ustawodawca przedłużył o dwa lata termin dochodzenia zachowku. Wedle dotychczasowych przepisów uprawnieni do zachowku mieli trzy lata na realizację swoich praw, zmienione przepisy wydłużają ten termin do lat pięciu. Ponadto zapis windykacyjny zalicza się na poczet zachowku, jeśli został poczyniony na rzecz bliskiej rodziny (dzieci, małżonka, rodziców), podobnie zresztą jak w przypadku darowizn dokonanych za życia spadkodawcy. Zapisobierca windykacyjny będzie również solidarnie odpowiedzialny za długi spadkowe z innymi spadkobiercami. Uwolnienie się od tej odpowiedzialności może nastąpić poprzez odrzucenie zapisu w terminie sześciu miesięcy od otwarcia spadku. W przeciwnym wypadku, gdy uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku, może on żądać od osoby, na której rzecz został

uczyniony zapis doliczony do spadku, wypłaty sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Ta osoba jest obowiązana do zapłaty powyższej sumy tylko do wysokości wartości zapisu windykacyjnego. Gdyby nie miała na tyle gotówki może wydać przedmiot zapisu.

W przypadkach gdy spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne na rzecz kilku osób, ich odpowiedzialność względem uprawnionego do zachowku jest solidarna, proporcjonalnie do wartości poszczególnych zapisów w stosunku do całej masy spadkowej. A więc podobnie jak w przypadku darowizn zaliczanych na poczet schedy spadkowej.

Realizacja zapisu windykacyjnego następuje poprzez złożenie po śmierci spadkodawcy wniosku do sądu rejonowego o stwierdzenie nabycia spadku. Szybszą procedurą jest poświadczenie dziedziczenia przez notariusza, ale tutaj jest wymóg fizycznej obecności wszystkich spadkobierców i zapisobierców, z czym związana jest trudność, gdy część z nich zamieszkuje na przykład w Stanach Zjednoczonych.

Wydaje się, że zapis windykacyjny stanie się dobrym narzędziem przekazywania między innymi przedsiębiorstw na rzecz dzieci, bez konieczności prowadzenia przewlekłych postępowań w sprawie działu spadku, co prowadziło niejednokrotnie do upadłości tych firm i zaprzepaszczenia dorobku rodziców.

Bogdan Mucha, doktor nauk prawnych jest autorem, współautorem książek i wielu publikacji naukowych oraz publicystycznych. Ostatnio ukazała się nakładem Wydawnictwa A. Marszałek książka nt. Finansowania kampanii wyborczych w USA. Dzięki współpracy z polskimi kancelariami prawniczymi, bez konieczności wyjazdu do Polski, pomoże w sprawach z zakresu prawa polskiego (**rozwoły, legalizacje** rozwodów amerykańskich, **podziały majątku, sprawy alimentacyjne, spadkowe, obrotu nieruchomości, sprawy mieszkaniowe, profesjonalne pełnomocnictwa z apostille** do kupna, sprzedaży, darowizn). Po umówienie dzwonić pod nr tel. **773/481-0588**, adres kancelarii: **5736 W. Belmont, Chicago, IL 60634**. Sponsorem artykułów jest biuro **ALTA TRAVEL AGENCY**, które poleca tanie bilety do Polski, Europy oraz po USA, pakiety wakacyjne na Florydę, Karaiby, Hawaje, Tahiti, do Meksyku. Najświeższe informacje na stronie www.altatravel.com lub pod nr tel. **773/481-0585**.